

3.9.2021

VN/14302/2019

VN/14302/2019-STM-74

ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Ilmastolain uudistaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on tutustunut ehdotusluonnokseen, jolla vuonna 2015 säädettyä ilmastolakia uudistettaisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö on tutustunut myös samaan aikaan säädettävään EU:n ”Fit for 55” ilmastopakettiin, koska sillä on komission ehdotuksen mukaan vahva kytkentä ilmastolain keskeiseen ohjausinstrumenttiin eli keskipitkän aikavälin suunnitelmaan. Edellä mainittu suunnitelma ulottuu vuoteen 2030 ja siinä luetellaan keinoja, joilla vähennetään päästökaupan ulkopuolelle jääviä päästöjä. Niitä syntyy liikenteessä, maataloudessa, rakennusten lämmityksessä ja jätehuollossa. Osana em. EU:n ilmastopakettia komissio on ehdottanut, että päästökauppadirektiiviä muutetaan niin, että sekä rakennusten lämmitys että liikenne tulevat päästökaupan piiriin. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ilmastolain kahden ohjausinstrumentin välinen rajanveto on hälvenemässä. Ilmastolain toisen ohjausinstrumentin eli pitkän aikavälin suunnitelma, joka ulottuu vuoteen 2050, sisältää kaikkien päästöjen tarkastelun mukaan lukien päästökaupan päästövähennykset ja niihin liittyvät tavoitteet, joita tullaan säätämään sitovasti EU:n ilmastopaketissa. Näin ilmastolakia ei voi tarkastella irrallaan EU:n ilmastolainsäädännöstä, koska sitova EU-lainsäädännön ohjausvaikutus tulee olemaan keskeisellä sijalla pyrittäessä hallitusohjelman ja nyt lausuttavan ilmastolakiehdotuksen mukaisesti hiilineutraaliuuteen vuoteen 2035 mennessä. Näin sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että ilmastolaki tulee saattaa voimaan vasta, kun on tiedossa, mitä sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia tulevalle EU:n ilmastopakettilla on. Ilmastopakettiin tulee sisältymään myös kolme EU:n uuden metsästrategian pohjalta komission ehdottamaa tulevan vuoden aikana julkaistavaa direktiiviesitystä, joilla voi olla vaikutusta Suomen kansantalouteen. Nyt lausuttavassa hallituksen esityksessä ilmastolain muuttamiseksi ei ole arviota EU:n ilmastopaketin vaikutuksista. Siinä kuvataan vain EU:n energia- ja ilmastolainsäädännön nykytila, vaikka EU:n tulevalle erittäin pitkälle menevällä ilmastopakettilla on voimakas ohjausvaikutus Ilmaston lain sekä vuoteen 2030 asti ulottuvaan keskipitkän aikavälin suunnitelmaan että 2050 ulottuvaan Pitkän aikavälin suunnitelmaan. Em. syihin vedoten sosiaali- ja terveysministeriö lausuu myös ennakkoiden EU:n ilmastopakettiin liittyviä erityisesti sosiaaliseen hyvinvointiin liittyviä näkökulmia.

Päästökaupan ulottaminen rakennusten lämmittämiseen tulee nostamaan asumisen kustannuksia huomattavasti niissä 130 000 omakotitalossa, joissa on öljylämmitys. Sillä on myös tuntuvat vaikutukset erityisesti haja-asutusalueiden ihmisten liikkumiseen polttoainehintojen noustessa tuntuvasti mentäessä kohti 2030 - päästökaupan kattoa madalletaan portaittain em. vuotta kohden. Näin ilmastolain uudistamista tulee edistää yhteen sovittaen siitä säädettävän sitovan Euroopan Unionin ilmasto- ja energialainsäädännön kanssa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

295 163 415
358 295 163 415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

Päästökauppadirektiivin muutosesitykseen sisältyy vaikutusten arviointi, josta käy ilmi, että direktiivimuutoksella on regressiivinen luonne eli että se aiheuttaa energiaköyhyyttä etenkin vähävaraisten keskuudessa. Tämän vuoksi EU:n ilmastopakettiin kuuluu ehdotus väliaikaisesta ilmastoköyhyyssrahastosta, jolla koetetaan kompensoida erityisesti matalan tulotason ihmisille ilmastopolitiikasta koituvia kustannuksia. Suomi saa tästä päästökaupalla rahoitettavasta sosiaalisesta ilmastorahastosta huomattavasti vähemmän (0,5 %) kuin mikä olisi Suomen pro rata osuus (1,2 %). Suomen osuus sosiaalisesta ilmastorahastosta on 360 miljoonaa euroa vuosille 2025-2032 eli 45 miljoonaa euroa per vuosi. Puolet tästä rahasta on kansallisesti rahoitettava päästökauppatuloilla ja toinen puoli tulee EU:lle päästökauppatuloista luovutettavista euroista.

Sosiaalisesta ilmastorahastosta jaetaan eri ihmisryhmille ja pieniyrittäjille avustuksia, joilla torjutaan EU:n ilmastopolitiikan aiheuttamaa energiaköyhyyttä eri keinoin, kuten suora tulo-tuki (lämmitys- tai liikennepolttoaineisiin) tai avustukset öljykattiloiden vaihtamiseen. Sosiaalisen ilmastorahaston koko tulee olemaan huomattavan pieni verrattuna tarpeeseen. Pelkästään öljykattiloiden vaihto päästöttömiin ratkaisuihin kuten maalämpöön tarkoittaa miljardikustannuksia.

Euroopan Unionin komissio on myös perustanut ilmastoköyhyysobservatorion, jonka tarkoitus on auttaa jäsenmaita torjumaan ja ennakoimaan energiaköyhyyttä.

EU:n komission asetusehdotus sosiaalisesta ilmastorahastosta on askel kohti tulonsiirto-unionia, koska Suomen valtion päästökauppatuloilla subventoidaan Puolan tapaisia maita. Tulonsiirtounionikehitystä edelleen voimistaa se, että Suomi ei saa lainkaan rahoitusta "Fit for 55" ilmastopakettin yhteydessä perustettavasta modernisaatorahastosta, jota rahoitetaan päästökauppatuloista. Siihen sijoitetaan 2,5 % Unionille tilitettävistä päästökauppatuloista. Vuoteen 2030 mennessä siitä rahoitetaan erityisesti Itä-Euroopan maiden energiainvestointeja 15 miljardin euron edestä.

EU:n "Fit for 55" ilmastopaketti sisältää 15 lainsäädäntöehdotusta sekä viittauksen metsästrategiaan. Paketilla pyritään noudattamaan keväällä 2021 Portugalin puheenjohtajuuskautena hyväksyttyä EU:n ilmastolakia. EU:n ilmastopakettilla on erittäin syvästi käyvät yhteiskunnalliset vaikutukset sekä merkittävät julkistaloudelliset vaikutukset. Kuntaliitto totesi antamissaan kommentteissa paketin osana olevasta energiatehokkuusdirektiivin muutoksen U-kirjeluonnoksesta, että se kaksinkertaistaa kuntien investoinnit.

Sosiaali- ja terveysministeriö toistaa edellä jo esittämän näkemyksensä, että ilmastolain uudistus tulee toteuttaa siten, että siinä huomioidaan EU:n "Fit for 55" ilmastopakettin ohjausvaikutukset sekä sosiaaliseen hyvinvointiin että hyvinvointivaltion rahoituspohjaan.

Kansliapäällikkö

Kirsi Varhila

Lääkintöneuvos

Mikko Paunio

Jakelu ympäristöministeriö

Tiedoksi peruspalveluministeri Krista Kiuru, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos